

รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ*

A Model Improving Students' Aggressive Behaviors by Buddhist Integrated

พระอนุสรณ์ กิตติวงษ์ไพบูลย์
Phra Anusorn Kittiwanno
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus, Thailand
E-mail: Praanusorn-2009@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน 2) เพื่อสร้างรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวเชิงพุทธบูรณาการ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.15, \sigma = 0.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรุนแรงทางกายที่ได้รับจากผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.51, \sigma = 0.16$) ความรุนแรงทางวาจาที่ได้รับจากผู้ปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.82, \sigma = 0.12$) ปัจจัยที่เกิดจากการคบเพื่อน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.15, \sigma = 0.09$) ปัจจัยที่เกิดจากบริบทโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.15, \sigma = 0.14$) และปัจจัยที่เกิดจากการบริโภคสื่อ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.13, \sigma = 0.11$)

2. รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ มีเป้าหมายเพื่อลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของเด็กนักเรียนด้านกาย วาจา และใจ ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบจากกรอบของการศึกษาเอกสาร ตำราทางวิชาการ เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมก้าวร้าว บูรณาการกับแนวคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามแนวพระพุทธศาสนา และการที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสำรวจ การสอบถาม

---

*ได้รับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2561; ตอรับตีพิมพ์: 15 สิงหาคม 2561

Received: February 9, 2018; Accepted: August 15, 2018

การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จนได้รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ ที่เป็นรูปแบบกิจกรรมอบรมภายใต้กรอบแนวคิดตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดจากการทะเลาะวิวาทด้วยกาย วาจา และเห็นคุณค่าของผู้อื่น สมาธิ เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสถานะของอารมณ์เพื่อพัฒนาจิตไม่ให้หวั่นไหวต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบ รู้จักชมอารมณ์ความโกรธได้ และปัญญา เป็นกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์และกล้าตัดสินใจแก้ปัญหาในทางการดำเนินชีวิตโดยปราศจากความก้าวร้าว

3. ผลการใช้รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า ก่อนทดลอง นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.05$, $\sigma = 0.05$) หลังการทดลองพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.18$, $\sigma = 0.05$) แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: รูปแบบ; พฤติกรรมก้าวร้าว; เชิงพุทธบูรณาการ

Abstract

This research has three aims 1) to study the influence factors by students' aggressive behaviors, 2) to create a model of improving students' aggressive behaviors by Buddhist integration and 3) to study the result of using a model of improving students' aggressive behaviors by Buddhist integration. This research was the Mixed method research that are Quantitative Research and Qualitative Research.

The results of this research were found that:

1. The influence factors to students' aggressive behaviors in overall were at media level ($\mu = 3.15$, $\sigma = 0.03$). When considering each side, it was found that; Physical violence suffered by parents is in high level ($\mu = 3.51$, $\sigma = 0.16$); Verbal violence suffered by parents is in average level ($\mu = 2.82$, $\sigma = 0.12$); Factors of friends dating is in average level ($\mu = 3.15$, $\sigma = 0.09$) Factors arising from the school context is in average level ($\mu = 3.15$, $\sigma = 0.14$) and Factors that result from media consumption is in media level ($\mu = 3.13$, $\sigma = 0.11$).

2. The Model of improving students' aggressive behaviors by Buddhist integration has the goal to reduce the aggressive behaviors of students, physical, verbal and mental.

Researchers have created a framework based on the study of documents, academic texts about the theory of aggressive behavior integration with the concept of behavioral modification based on Buddhism and the storage area through survey, inquiry, interviews, and group discussions until. The model of improving students' aggressive behaviors by Buddhist integration. This is a form of training activities under the framework of the Threefold Training are; Sila, is an activity for students to learn how to create a good relationship to reduce conflicts caused by physical controversy, verbal abuse and the value of others; Samadhi, is an activity for students to learn and understand the state of emotions to develop the mind is not sensitive to stimuli that affect. Know to suspended angry, and wisdom is an activity for students to have the skills to analyze and dare to solve problems in finding a way to live without aggression.

3. The results of the model of improving students' aggressive behaviors by Buddhist integration were found; before the experiment (Pre-test), students had aggressive behavior at high level ($\mu = 4.05$, $\sigma = 0.05$). After the experiment (Post-test), students had aggressive behavior at low level ($\mu = 2.18$, $\sigma = 0.05$). It shows that the model of improving students' aggressive behaviors by Buddhist integration can reduce the aggressive behavior of the students was significantly reduced at the 0.05 level.

Keywords: Model; Aggressive Behavior; Buddhism Integrated

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีอายุยาวนานถึง 2,600 ปี เป็นศาสนาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตตลอดจนถึงปัจจุบัน พระพุทธศาสนาได้ผ่านการพิสูจน์และตอบคำถามเกี่ยวกับความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่งให้กระจ่าง โดยมีไตรลักษณ์เป็นรากฐานสำคัญ โดยการอธิบายว่า ลักษณะทั้ง 3 นี้มีแก่สิ่งทั้งหลายเป็นสามัญเสมอเหมือนกันคือทุกอย่างที่เป็นสังขตะ เป็นสังขาร ล้วนไม่เที่ยง (อนิจจา) คงทนอยู่ไม่ได้ (ทุกขา) เสมอเหมือนกันทั้งหมดทุกอย่างที่เป็นธรรม ทั้งสังขตะ คือ สังขาร

และอสังขตะ คือ วิสังขาร ล้วนมิใช่ตน ไม่เป็นอัตตา (อนัตตา) เสมอกันทั้งสิ้น จึงเรียกว่า สามัญลักษณะ หรือสามัญลักษณะ (Phra Phromkunaporn (P.A. Payutto), 2018 : 89) ตามด้วยอริยสัจ 4 ที่ได้อธิบายถึงการเที่ยวเร่ร่อนไปมาของสรรพสิ่ง โดยมีใจความว่าเพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขอริยสัจ ทุกขสมุทัยอริยสัจ ทุกขนิโรธอริยสัจ และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ เราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ เราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขอริยสัจ ทุกขสมุทัยอริยสัจ ทุกขนิโรธอริยสัจ และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา

อริยสัจ เราและเธอทั้งหลายถอนภวตัณหาได้แล้ว (Thai Tipitaka Version Book 10 Number : 155-44) เช่นเดียวกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยปัจจุบันที่ไม่หยุดนิ่ง เพราะความไม่เที่ยงเนื่องจากทนอยู่ในสถานการณ์เดิมไม่ได้ เพื่อให้การดำเนินชีวิตของประชาชนให้มีฐานทางดีขึ้น จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

การเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้ง ส่งผลต่อโครงสร้างทางสังคมองค์กรวม ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ตลอดจนจนถึงการศึกษา เมื่อย้อนดูการพัฒนาประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตแบบเรียบง่ายภายใต้ความอบอุ่นของครอบครัวหายไปส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบันยิ่งนับวันยิ่งมีความหลากหลายและทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการทะเลาะวิวาท ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับและก็เป็นสิ่งที่สังคมไม่สามารถปฏิเสธได้ เช่นเดียวกัน

เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงขาดการควบคุมตนเอง และทำลายสิทธิของคนอื่น เนื่องจากเป็นวัยที่กำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อเป็นระยะที่มีการพัฒนาในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จากพัฒนาการเหล่านี้ทำให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมความก้าวร้าวรุนแรงมากที่สุด และมักจะบ่งชี้ได้ถึงพฤติกรรมอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่ได้มาก เนื่องจากอารมณ์ของวัยรุ่นจะรุนแรง การเปลี่ยนแปลงวัยรุ่น เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ได้ง่ายอย่างรวดเร็ว ขาดการควบคุม

แสดงออกอย่างเปิดเผย เป็นวัยที่เต็มไปด้วยปัญหามากมาย และพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นในปัจจุบันมีแนวโน้มไปในลักษณะก้าวร้าวรุนแรง ถ้าพฤติกรรมก้าวร้าวมีความรุนแรงถึงระดับสูงและแสดงออกในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง ย่อมเกิดอันตรายต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เพราะความก้าวร้าวนำไปสู่การทำลายล้างชีวิต ซึ่งวัยรุ่นเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติ จึงน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งหากมีพฤติกรรมก้าวร้าว (Teerawiroon, 1999 : 47) ดังนั้น หากเด็กและเยาวชนขาดภูมิคุ้มกันและขาดการอบรม ขาดการดูแล ขาดการชี้แนะจากผู้ปกครอง ครู อาจารย์ อาจทำให้ค่านิยม ทศนคติ รวมทั้งการพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานอันดีงามของสังคมได้ นอกจากนี้การพัฒนาที่แยกส่วนขาดความเชื่อมโยงระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ทำให้เยาวชนขาดสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ขาดการนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เยาวชนเติบโตขึ้นจนอายุย่างเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ทำให้เกิดความสับสนในบทบาทและหน้าที่ของตน รวมถึงพิจารณาญาณในการประพฤติปฏิบัติตลอดจนความรับผิดชอบต่อสังคม ความเบี่ยงเบนทางพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการก่ออาชญากรรมการข่มขืน การละเมิดทางเพศ และการก่อเรื่องทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายกันถึงแก่ชีวิต (Tangsuphachai, 2010 : 52-53)

พฤติกรรมหรือการกระทำ ในมิติทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “กรรม” ซึ่งมีความหมายเป็นกลางๆ ใช้ได้ทั้งในทางดีและไม่ดี ถ้าประพฤติ

ปฏิบัติ เรียกว่า กุศลกรรม ถ้าประพฤติปฏิบัติไม่ดี เรียกว่า อกุศลกรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกใน 3 ลักษณะ คือ กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม พระพุทธเจ้าได้ตรัสความหมายของกรรมไว้ในนิพพานสูตรว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะอาศัยเหตุนี้ว่า เรากล่าวว่า เจตนาเป็นตัวกรรม บุคคลคิดแล้ว จึงกระทำด้วยกาย วาจา และใจ” (Thai Tipitaka 22/63-577) พระพุทธศาสนาถือว่า การแสดงออกของมนุษย์ทุกอย่างถือว่าเป็นกรรม ไม่ว่าจะป็นทางกาย วาจา ใจ ในบรรดา กรรมทั้ง 3 นี้ กรรมที่เกิดทางใจถือว่า มีผลมากกว่ากรรมที่เกิดทางกายและทางวาจา เพราะกรรมทางใจเป็นสาเหตุให้บุคคลคนกระทำการกรรมทางกายและพูดออกมาทางวาจา ดังพุทธพจน์ว่า “ตปัสสึบรรดากรรมทั้ง 3 ประการ จำแนกแยกเป็นอย่างนี้เราบัญญัติ มโนกรรมว่ามีโทษมากกว่าในการทำกรรมชั่ว ในการประพฤติกรรมชั่วมิใช่กายกรรมหรือวจีกรรม” (Thai Tipitaka 13/57-55) พฤติกรรมหรือการกระทำทางกาย วาจา และใจในทางดีหรือไม่ดีก็ตามถือว่าเป็นผลผลิตที่จะติดตามตัวเราไปตลอด ในพระไตรปิฎกได้จำแนกแจกแจงประเภทของกรรมแล้ว ยังได้แบ่งระยะเวลาการให้ผลของกรรมด้วย ดังปรากฏในนิพเพธิกสูตรว่า “วิบากแห่งกรรมเป็นอย่างไร คือ เรากล่าววิบากแห่งกรรมว่ามี 3 ประเภทคือ 1) กรรมที่พึงเสวยในปัจจุบัน 2) กรรมที่พึงเสวยในชาติถัดไป และ 3) กรรมที่พึงเสวยในชาติต่อๆ ไป” (Thai Tipitaka 22/94-677) ที่เกิดจากผลกรรมหรือการกระทำที่ได้ทำเอาไว้ในอดีตและปัจจุบัน หมายความว่า พฤติกรรมหรือการกระทำที่จะนำไปสู่ความก้าวร้าวรุนแรงนั้น เกิดจากการกระทำ

กรรมทั้ง 3 ประการ กล่าวคือ พฤติกรรมทางกาย พฤติกรรมทางวาจา และพฤติกรรมหรือความคิดที่แฝงอยู่ภายใต้จิตใจ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งก็คือ อกุศลมูล พฤติกรรมดังกล่าวเมื่อปฏิบัติหนักไปทางใดทางหนึ่งอันเป็นปกติประจำอยู่ในสันดานพื้นเพของจิต อุปนิสัย พื้นนิสัย ตัวความประพฤติเรียกว่า จริยา บุคคลผู้มีความประพฤติอย่างนั้นๆ เรียกว่า จริต (Phra Phromkunaporn (P.A. Payutto), 2018 : 189)

หลวงพ่อบุญทาส กล่าวไว้ว่า “ศีลธรรมไม่กลับมาโลกาจะวินาศ” ที่สะท้อนถึงความเสื่อมถอยทางศีลธรรมในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสื่อมถอยทางศีลธรรมของเด็กและเยาวชนที่มีอยู่ให้เห็นอย่างดาษดื่นในสังคมปัจจุบันเด็กและเยาวชนนั้น ถือเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ เนื่องจากประชากรของประเทศจะเป็นเด็กและเยาวชนเสียส่วนใหญ่ และการพัฒนาประเทศจะขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนเหล่านี้ หากสามารถแก้ไขปรับปรุงเด็กและเยาวชนให้ดีเสียตั้งแต่วันนี้ในอนาคตประเทศชาติก็จะมีผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพอยู่ในศีลธรรมเคารพต่อกฎเกณฑ์หรือกฎหมายของสังคม มีความรู้ความสามารถ ประกอบอาชีพสุจริตรู้จักเสียสละผลประโยชน์ต่อส่วนรวมสังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาที่ถือว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่เด็กนักเรียนทุกคน จะต้องมีและถือว่าเป็นการเรียนรู้อุตลอดชีวิต สามารถเรียนได้ด้วยตนเอง เพื่อให้มีจิตสาธารณะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม และมีความเคารพสถาบัน ควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นการ

ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียน รวมถึงโรงเรียนและครูต้องช่วยกันสังเกตพฤติกรรมของเด็กนักเรียนด้วย (Phra Sakda Chandako, 2015)

แสดงให้เห็นว่า กระบวนการศึกษายังมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมแห่งการเรียนรู้แก่นักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตราที่ 6 ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยังคงยึดมั่นในการพัฒนาโดยยึด “คน” หรือมนุษย์เป็นศูนย์กลาง และให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิด คุณธรรม และจริยธรรม ดังนั้น จึงมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัย ทั้งในด้านกายใจ สติปัญญา อารมณ์ คุณธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของสังคม (Office of the National Economics and Social Development Board, 2011 : 18-22)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจใคร่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนและหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา นำมาสร้างรูปแบบเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ เป็นเครื่องมือในการ

ปรับเปลี่ยนความเชื่อ ทักษะคติ เกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าวที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม ให้อยู่บนพื้นฐานของเหตุผล และสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการช่วยกันวางแผนหรือกำหนดทิศทางเพื่อป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต และคุณค่าในการอยู่ร่วมกันของครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศชาติพร้อมที่จะปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎระเบียบทางสังคม สามารถดำเนินชีวิตในยุคที่แห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างมีความสุข ถูกต้องสมควรแก่วัยสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research Method) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินวิจัยไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ

ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และข้อมูลพหุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับความก้าวร้าวของนักเรียน เพื่อนำหลักพุทธธรรมมาสร้างรูปแบบเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียน

2. ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลประชากร ผู้วิจัยได้ประสานทางเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาและเลขาบัณฑิตศึกษาช่วยออกหนังสือถึงผู้บริหารแต่ละโรงเรียน เพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้นและตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักพุทธธรรม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 รูป/คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

5. การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) วิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มแล้วเรียบเรียงในแต่ละประเด็นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อวางแผนกรอบในการสร้างรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความ

ก้าวร้าวของนักเรียน ดังนี้ 1) สร้างรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อนำรูปแบบไปทดลอง 2) นำรูปแบบที่สร้างไว้เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจทานเพื่อหาความเที่ยงตรงของรูปแบบ จำนวน 3 คน 3) นำรูปแบบมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและนำเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาก่อนนำไปทดลองปฏิบัติจริง 4) ประสานกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้น เพื่อนำรูปแบบไปทดลองกับนักเรียน และ 5) รวบรวมข้อมูลจากการทดลองมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลของการวิจัย

6. การศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยนำรูปแบบกิจกรรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการที่สมบูรณ์แล้วไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ติดตามการประเมินโดยให้ผู้ปกครอง ครูประจำชั้นช่วยสังเกตพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน และให้นักเรียนประเมินตนเองตามความเป็นจริงก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ และสรุปผลของการวิจัยและข้อเสนอแนะ

7. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ ไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความเชื่อมั่น IOC ปรากฏว่า อยู่ในระดับ 1 มีสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

8. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล โดยการวิเคราะห์และสรุปผลจากการศึกษาเชิงสำรวจ สัมภาษณ์ เอกสาร สนทนากลุ่ม การลงภาคสนามจัดกิจกรรมอบรม โดยการนำเสนอเชิง

สถิติและบรรยายเชิงพรรณนาเพื่อให้เห็นภาพรวม

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง เรื่องรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยและอิทธิพลที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.15$, $\sigma = 0.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความรุนแรงทางกายที่ได้รับจากผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.51$, $\sigma = 0.16$) ความรุนแรงทางวาจาที่ได้รับจากผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.82$, $\sigma = 0.12$) ปัจจัยที่เกิดจากการคบเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.15$, $\sigma = 0.09$) ปัจจัยที่เกิดจากบริบทโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.15$, $\sigma = 0.24$) และปัจจัยที่เกิดจากการบริโภคสื่อ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.13$, $\sigma = 0.11$) เป็นต้น

2. รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ จากการที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสำรวจ การสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ประกอบกับการศึกษาจากเอกสารตำราทางวิชาการ เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมก้าวร้าว แนวคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา พบว่า รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ เป็นรูปแบบกิจกรรมอบรมภายใต้กรอบแนวคิดตามหลัก

ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนให้ลดลง โดยมีรูปแบบและกิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมด้าน (ศีล) เป็นกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความสมัครสมานสามัคคี ลดความขัดแย้งที่เกิดจากการทะเลาะวิวาทด้วยกาย วาจา และเห็นคุณค่าของผู้อื่น

กิจกรรมด้าน (สมาธิ) เป็นกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะของอารมณ์เพื่อพัฒนาจิตใจไม่ให้หวั่นไหวต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบจิตใจ เป็นการสร้างความเพียรเพื่อข่มอารมณ์ความโกรธที่จะนำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าวต่อไป

กิจกรรมด้าน (ปัญญา) เป็นกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจแก้ปัญหาพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต และนำไปสู่การเลิกพฤติกรรมก้าวร้าวของตนในอนาคต

3. ผลการใช้รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าการใช้รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ สามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ก่อนและหลังการทดลองรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนภาพรวม

ก่อนการใช้รูปแบบ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.05$, $\sigma = 0.05$) หลังการใช้รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.18$, $\sigma = 0.05$)

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา ก่อนการทดลองรูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.05$) หลังการใช้รูปแบบพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.34$, $\sigma = 0.10$) ด้านพฤติกรรมก้าวร้าวทางใจ ก่อนการทดลองรูปแบบนักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.09$, $\sigma = 0.10$) หลังการใช้รูปแบบพฤติกรรมก้าวร้าวทางใจของนักเรียน อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.00$, $\sigma = 0.06$) และด้านพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายก่อนการทดลองรูปแบบ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.89$, $\sigma = 0.12$) หลังการใช้รูปแบบพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.21$, $\sigma = 0.12$) แสดงให้เห็นว่าการใช้รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนได้

5. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการในครั้งนี้ ทำให้เห็นประเด็นอีกหลากหลายประเด็น อันจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษานำไปพัฒนาต่อยอดในอนาคต ผู้วิจัยจึงมีข้อ

เสนอแนะทั้งเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติการและเพื่อการทวิจ้ยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน ควรมีนโยบายและสนับสนุนให้ครูนำรูปแบบการจัดการกิจกรรมเชิงพุทธมาบูรณาการให้เข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

1.2 ทางโรงเรียน ควรมีนโยบายหรือแผนเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนานักเรียนเชิงพุทธ โดยการสลับช่วงกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เพื่อปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามหลักการทางพระพุทธศาสนา

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การจัดกิจกรรมอบรมภายใต้รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนเชิงพุทธบูรณาการ เป็นการนำหลักไตรสิกขาในทางพระพุทธศาสนามาให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยผ่านรูปแบบกิจกรรมอบรมที่สะท้อนถึงความเป็นจริงของชีวิต

2.2 ทางโรงเรียนหรือครูควรนำรูปแบบดังกล่าวไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละช่วงชั้นได้เรียนรู้ เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และมองเห็นถึงโทษที่เกิดจากพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์

2.3 ครูประจำชั้น หรือผู้ปกครอง ควรมีการติดตามสังเกตและประเมินพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป
การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็น
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน
รูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าวเชิงพุทธ
และผลการทดลองรูปแบบ แต่ยังมีประเด็นที่
น่าสนใจต่อการศึกษาค้นคว้า ให้เป็นประโยชน์แก่
การศึกษาและสังคมอีกมาก ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ
ประเด็นที่น่าสนใจเพื่อการทำวิจัยต่อไป ดังนี้

3.1 งดใช้ความรุนแรงทางครอบครัว
เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่กันอย่างมีความสุข
ป้องกันความปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน
3.2 ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก้าวร้าว
และควบคุมอารมณ์โดยใช้รูปแบบดนตรีบำบัด
3.3 พัฒนารูปแบบและทดลองใช้กับ
นักเรียนระดับชั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบที่ชัดเจน
และสามารถตอบสนองสังคมได้

References

- Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1996). *Thai Tipitaka Version of Mahachulalongkornrajavidyalaya*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing.
- Office of the National Economics and Social Development Board. (2011). *National Economic and Social Development Board No. 11. 2012-2016*.
- Phra Phromkunaporn (P.A. Payutto). (2018). *Dictionary of Buddhism*. 34 Edition. Nonthaburi : S.R. Printing Mass Production.
- Phra Sakda Chandako. (2015). A Model of Learner's Development for Enhancing the Desirable Characteristic on Integrated Buddhism. *Doctor of Philosophy*. Graduate School : Chulalongkorn University.
- Tangsuphachai, L. (2010). *Decade of Cultural Surveillance*. Bangkok : Surveillance Center of Culture.
- Teerawiroon, S. (1999). A case Study of Aggressive Behavior of Students in Bangkok. *Master of Education Degree in Educational Psychology*. Graduate School : Srinakharinwirot University.